МИНИСТАРСТВО ОБРАЗОВАЊА И НАУКЕ

БИРО ЗА РАЗВОЈ ОБРАЗОВАЊА

Наставни програм

Музичко образовање

за VIII разред

Скопље, 2025. година

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О НАСТАВНОМ ПРОГРАМУ

Наставни предмет	***Музичко образовање***
Вид/категорија наставног предмета	Обавезан
Разред	VIII (осми)
Теме/области у наставном програму	• **Слушање и разумевање музике** • **Музичка писменост и извођачке активности**
Број часова	1 час недељно / 36 часа годишње
Опрема и средства	Специјализована учионица (кабинет), која је поред стандардних средстава опремљена и са: • клавиром/пијанином/електричним клавиром или другим музичким темперованим инструментом; • дечјим ритмичким инструментима (ритмичким и мелодијским); • разним изворима звука из природе и непосредне околине – дрвене или металне палице, стаклени, дрвени, метални предмети разноврсне звучности у учионици; • штампаним материјалима (нотни записи, приручници, часописи, новине, књиге, енциклопедије и друга литература); • дводимензионалним отисцима – непројектовани (слике, фотографије, постери, илустрације); • уређајима за репродукцију аудио и видео записа (ЦД и ДВД уређај, хи-фи уређај, ТВ пријемник, рачунар са приступом интернету и апликацијама за писање нота, квалитетни звучници, ЛЦД пројектор, паметна табла); • аудио и видео записима: аудио и видео ЦД са одговарајућим садржајем; • едукативним дигиталним материјалима; • интерактивном таблом.

Норматив наставног кадра	Наставу музичке културе у осмом разреду може да изводи лице са завршеним: • студијама музичке уметности, наставни смер/музичка теорија и педагогија, VII/1 или VI А (према МРК) и 240 ЕКТС; • студијама музичке уметности, други ненаставни смер, VII/1 или VI А (према МРК) и 240 ЕКТС са стеченом педагошко-психолошком и методском припремом на акредитованој високошколској установи.

ПОВЕЗАНОСТ СА НАЦИОНАЛНИМ СТАНДАРДИМА

Исходи учења наведени у наставном програму воде ка стицању следећих компетенција обухваћених облашћу **Уметничко изражавање и култура** из Националних стандарда:

	Ученик/ученица зна и/или уме:
VIII-А.1	да манифестује познавање различитих форми уметничког изражавања из свих области културе (литературе, музике, визуелних уметности, извођачких уметности, декоративних уметности, архитектуре, дизајна);
VIII-А.2	да идентификује различите манифестације популарне културе и њихов утицај на развој естетских вредности;
VIII-А.3	да изражава сопствене идеје, искуства и емоције користећи уметничке или друге форме креативног изражавања (индивидуалне или колективне);
VIII-А.4	да интерпретира идеје, искуства и емоције изражене у уметничким производима које су креирали други, припадници сопствене или других култура;
VIII-А.5	да манифестује познавање сопствене културе и различитих начина њеног изражавања кроз литературу и визуелне уметности, музику и плесове, грађевине и друге културне производе;
VIII-А.6	да идентификује разлике и сличности између сопствене културе и других култура у свом ужем и ширем окружењу и да анализира њихову повезаност и међузависност;

VIII-А.9	да препозна и објасни како култура којој припада (укључујући традицију и религију) утиче на формирање његовог/њеног идентитета и погледа на свет;
VIII-А.12	да интерпретира свет не само са становишта припадника сопствене културе, већ и кроз перспективу других култура.
	Ученик/ученица разуме и прихвата да:
VIII-Б.1	уметност и друге форме културног изражавања доприносе разумевању и мењању света;
VIII-Б.2	критички однос према различитим производима уметности битан је за развијање индивидуалних и друштвених естетских вредности;
VIII-Б.4	културни диверзитет утиче на развој идентитета припадника различитих култура;
VIII-Б.5	на разлике међу културама треба гледати као на могућности за учење и као изазов за узајамно разумевање и напредовање;
VIII-Б.6	поштовање и промовисање других култура доприноси обезбеђивању поштовања за сопствену културу од стране других.

Наставни програм укључује и релевантне компетенције из следећих трансверзалних области Националних стандарда:

Дигитална писменост

	Ученик/ученица зна и/или уме:
IV-А.1	да истражује и упоређује могућности познатих и нових дигиталних уређаја и самостално процени, одабере и користи оне који су најпогоднији за конкретну потребу и ситуацију;
IV-А.2	да процени када и на који начин је за решавање неког задатка/проблема потребно и ефективно коришћење ИКТ-а, да одабере и инсталира програме који су му/јој потребни, да користи програме за заштиту и да реши рутинске проблеме у функционисању дигиталних уређаја и мрежа;
IV-А.3	да користи различите начине организовања и безбедног чувања и дељења садржаја на различитим уређајима и мрежама у дигиталном окружењу;

IV-А.4	у сарадњи са другима да анализира проблем, развије идеју и план за његово истраживање и решавање и да испланира када и за шта ће користити ИКТ;
IV-А.5	да одреди какве су му/јој информације потребне, да пронађе, одабере и преузме дигиталне податке, информације и садржаје и да процени њихову релевантност у односу на конкретну потребу и веродостојност извора;
IV-А.6	да одабере и користи различите алате за обраду података, да анализира податке и представи их на различите начине, поштујући правила коришћења;
IV-А.7	да одабере и користи одговарајуће ИКТ алате за комуникацију, безбедно подели информације, контактира и сарађује са другима на онлајн пројектима, у друштвеним активностима или за личне потребе;
IV-А.8	на безбедан и одговоран начин да користи дигиталне садржаје, образовне и друштвене мреже и дигиталне облаке;
IV-А.9	у комуникацији са другима у мултикултуралном дигиталном простору да поштује различите учеснике и да следи правне, културне и етичке норме у понашању у дигиталном простору;
IV-А.10	да се брине о свом дигиталном идентитету, безбедности и репутацији и да поштује политике приватности;
IV-А.12	да истражује могућности коришћења различитих модела и симулација, комбинујући статичне и динамичне представе, звук, текст и слике како би модификовао или створио једноставне креативне мултимедијалне производе са конкретном наменом и за одређену публику;
	Ученик/ученица разуме и прихвата да:
IV-Б.1	дигитална писменост је неопходна за свакодневни живот – олакшава учење, живот и рад, доприноси проширивању комуникације, креативности и иновативности, нуди разне могућности за забаву;
IV-Б.2	неодговорно и неумешно коришћење ИКТ-а има ограничења и може носити ризике за појединца или друштво
IV-Б.3	потенцијали ИКТ-а ће се повећавати и треба их пратити и користити, али и да треба имати критичан однос према веродостојности, поверљивости и утицају података и информација који су доступни преко дигиталних уређаја;
IV-Б.5	информације доступне у дигиталном простору треба користити етички, према дефинисаним правилима и за добробит људи;
IV-Б.6	мора се поштовати право на интелектуалну својину производа доступних на дигиталним мрежама.

Лични и социјални развој

	Ученикот/ученичката знае и/или умее:
V-A.4	да процењује сопствене способности и постигнућа (укључујући снаге и слабости) и на основу тога одређује приоритете који ће му/јој омогућити развој и напредовање;
V-A.5	да препознаје емоције код себе и код других, сагледа последице сопствених емоционалних реакција у различитим ситуацијама и користи одговарајуће стратегије за суочавање са емоцијама;
V-A.6	да постави себи циљеве за учење и сопствени развој и ради на превазилажењу изазова који се јављају на путу ка њиховом остварењу;
V-A.7	да користи сопствена искуства како би олакшао/ла себи учење и прилагодио/ла сопствено понашање у будућности;
V-A.8	да организује сопствено време на начин који ће му/јој омогућити ефикасно и ефективно остваривање постављених циљева и задовољавање сопствених потреба;
V-A.9	да предвиди последице својих поступака и поступака других по себе и по друге;
V-A.10	да примењује етичка начела при вредновању исправног и погрешног у сопственим и туђим поступцима и да манифестује врлинске карактерне особине (као што су: поштење, правичност, поштовање, стрпљивост, брига, пристојност, захвалност, одлучност, одважност и самодисциплина);
V-A.11	да делује самостално, уз пуну свесност од кога, када и како може затражити помоћ;
V-A.13	да комуницира са другима и презентује себе на начин прикладан ситуацији;
V-A.14	да активно слуша и прикладно реагује, показујући емпатију и разумевање за друге и да исказује сопствене бриге и потребе на конструктиван начин;
V-A.15	да сарађује са другима у остваривању заједничких циљева, делећи своје ставове и потребе са другима и узимајући у обзир ставове и потребе других;
V-A.16	да препознаје проблеме у односима са другима и да приступа конструктивно решавању конфликата, поштујући права, потребе и интересе свих укључених страна;

V-А.17	да тражи повратну информацију и подршку за себе, али и да даје конструктивну повратну информацију и подршку у корист других.
V-А.18	да истражује, постављајући релевантна питања са циљем да открије проблеме, анализира и вреднује информације и предлоге и проверава претпоставке;
	Ученик/ученица разуме и прихвата да:
V-Б.2	осознавање сопственог идентитета доприноси јачању самопоуздања и развоју личности;
V-Б.3	сопствена постигнућа и добробит у највећој мери зависе од труда који сам/сама улаже и од резултата које сам/сама постиже;
V-Б.7	иницијативност, упорност, истрајност и одговорност су важни за спровођење задатака, остваривање циљева и превазилажење изазова у свакодневним ситуацијама;
V-Б.8	интеракција са другима је двосмерна – као што има право од других да тражи да му/јој буде омогућено задовољавање сопствених интереса и потреба, тако има и одговорност да да простор другима да задовоље сопствене интересе и потребе.
V-Б.10	учење је континуиран процес који се не завршава у школи и не ограничава се на формално образовање.

РЕЗУЛТАТИ УЧЕЊА

Тема: **СЛУШАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ МУЗИКЕ**

Укупно часова: 18

Резултати учења:

Ученик/ученица ће бити способан/на да:

1. препознаје и разликује музичке епохе (ренесансу, барок и класицизам) према њиховим главним обележјима: инструментима карактеристичним за сваку епоху, најзаступљенијим музичким формама, најистакнутијим композиторима и њиховим најрепрезентативнијим делима;
2. разликује и категорише инструменте са клавијатуром, ударачке музичке инструменте са одређеним и неодређеним тоном и препознаје их при слушању инструменталне музике;
3. разликује аудитивно и категорише врсте оркестара и камерних састава и препознаје их у инструменталној музици коју слуша;
4. идентификује и разликује ударачке народне инструменте, врсте фолклорних ансамбала и саставе народних инструмената;

5. препознаје понављање и контраст у темама и главним деловима сонатне форме, као и у другим ставовима цикличних форми (соната, симфонија и концерт), које препознаје по њиховом карактеру, користећи одговарајућу музичку терминологију;
6. разликује аудитивно и објашњава карактеристике одређеног музичког вида/жанра (класична, народна, популарна музика, џез и world music – прерада традицијске музике из различитих култура);

Ученик/ученица ће развијати:

7. сопствене критеријуме за естетско вредновање слушане музике из различитих жанрова;
8. свесност о важности неговања музичке традиције и обележја фолклора своје и других култура.

Садржаји (и појмови):	**Стандарди за оцењивање:**
· **Музичке епохе** (ренесанса, барок, Јохан Себастијан Бах, Антонио Вивалди, класицизам, Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт, Лудвиг ван Бетовен)	• Наводи обележја музичких епоха: ренесанса, барок и класицизам и њихове најистакнутије представнике. • Разликује аудитивно познате композиције из барока и класицизма. • Објашњава одређене кључне моменте из биографије истакнутих композитора барока и класицизма. • Повезује, путем слушања, музичка дела са насловом, аутором и епохом којој припадају.
· **Музички инструменти** -инструменти са клавијатуром (пијано/пијанино, чембало, хармоника, оргуље) -ударачки инструменти (са неодређеном висином тона: чинеле, велики бубањ, добош, дајре, гонг, кастањете, маракаси, триангл; са одређеном висином тона: тимпани, вибрафон, звона, ксилофон, звончићи) -ударачки народни инструменти (бубањ, тарабука, дајре, деф)	• Идентификује по звучности и изгледу инструменте са клавијатуром, најмање пет ударачких инструмената и ударачке народне инструменте. • Описује инструменте са клавијатуром, ударачке инструменте и ударачке народне инструменте (према материјалу од којег су израђени, начину свирања и изгледу). • Категорише инструменте са клавијатуром, ударачке инструменте и ударачке народне инструменте (према начину свирања и улози у извођачким саставима). • Препознаје аудитивно инструменте са клавијатуром, ударачке инструменте и ударачке народне инструменте у различитим извођачким саставима.
· **Врсте оркестара и инструментални састави**	• Препознаје најмање пет врста оркестара и инструменталних састава и наводи инструменте који их чине.

(симфонијски оркестар, филхармонија, камерни оркестар, гудачки оркестар, дувачки оркестар, биг бенд, ревијски оркестар; камерни састави; оркестар народних инструмената, народни оркестар, чалгијски оркестар; музички догађаји: концерт, фестивал, смотра, такмичење, промоција)	• Разликује и повезује врсте оркестара и инструменталних састава са одређеним музичким догађајима. • Категорише врсте оркестара према инструменталном саставу. • Упоређује врсте оркестара и инструменталних састава по броју учесника и заступљености инструменталних група/инструмената.
· **Музичке форме: сонатни облик и цикличне форме** (сонатни облик: експозиција, понављање и контраст тема, развојни део, реприза; циклична форма: соната/симфонија/концерт; ставови и њихов карактер)	• Препознаје цикличне форме: соната, симфонија и концерт по њиховој вишеставачности. • Разликује аудитивно: понављање и контраст у темама и основним деловима сонатног облика, као и у другим ставовима. • Упоређује сонату за соло инструмент, симфонију и концерт према извођачком саставу и карактеру ставова (брз, спор, играчки...). • Прави шематски приказ сонатног облика и цикличних форми са њиховим деловима/ставовима у слушаним музичким примерима.
· **Музички видови/жанрови** (народна музика, популарни жанрови, џез; world music)	• Препознаје по звучности припадност слушаних музичких композиција одређеном жанру (народна или популарна). • Разликује аудитивно музику из далеких светских култура и традиција према ритму и карактеристичним инструментима – world music.
· **Усмерено слушање музичких дела** (наслов дела, композитор, жанр, извођачки састав, мелодија, контраст и понављање музичког материјала, темпо, ритам, динамика, карактер музике, структурни елементи/музичка форма) *Препоручује се вишекратно слушање са различитим циљевима* .	• Именује врсту музичког дела (соната, симфонија или концерт), композитора и епоху. • Описује стилске карактеристике слушане музике кроз употребу одговарајућих музичких термина (извођачки састав, мелодија, контраст и понављање, темпо, ритам, динамика). • Препознаје извођачки састав и структуру музичке форме у слушаној композицији (дводелна, триделна, циклична). • Упоређује музичка дела на основу сазнања о изражајним средствима, извођачком саставу, извођењу и музичкој форми.

Примери активности:

· Преко аудиовизуелне презентације музичких примера, наставник упознаје ученике са музичким епохама ренесансе, барока и класицизма. Притом подстиче ученике да описују музичке епохе, да препознају истакнуте композиторе из барока и класицизма, њихова најзначајнија дела, карактеристичне инструменте и извођачке саставе у складу са музичком епохом.

· Након вишекратног слушања одређених музичких примера, ученици кроз истраживање на музичким каналима састављају ранг-листе омиљених композиција из барока и класицизма, са образложењем за такво рангирање (присуство одређеног инструмента, распеваност мелодије, ритам, динамички контрасти, музичка форма).

· Преко аудиовизуелне презентације музичких примера инструменталне музике из различитих жанрова (или, по могућности, сусрета са извођачем), наставник упознаје ученике са ударачким инструментима и инструментима са клавијатуром. Ученици са пажњом слушају, идентификују и описују ударачке инструменте и инструменте са клавијатуром, бележе одређене карактеристике помоћу којих их категоризују и препознају према звучности, изгледу, начину свирања, жанру и улози у инструменталним саставима.

· Преко аудио записа наставник презентује различите врсте оркестара и камерних састава, а ученици наводе врсте оркестара и камерних састава, уочавају инструменте у њима, категоризују их, упоређују аудитивно и процењују број учесника и заступљеност инструмената.

-Ученици, подељени у групе, од наставника добијају картице са исписаним именима свих изучених инструмената. Затим их распоређују по групама и подгрупама: инструменти са клавијатуром, ударачки инструменти и ударачки народни инструменти, или проналазе нове начине њихове организације додавањем других инструмената.

· Ученици израђују шематски приказ распореда група инструмената у симфонијском оркестру, при чему образлажу позиционираност на основу њихових карактеристика и улоге у оркестру (величину инструмента повезују са његовом гласношћу; ударачки и бас инструменти су најпозади због гласноће, мелодијски су напред – најчешће носе главну мелодију итд.).

· Преко аудио/видео записа наставник презентује ударачке народне инструменте, а ученици их идентификују према звучности и изгледу, описују према изгледу и материјалу израде, категоризују према начину свирања и улози у инструменталним саставима, и препознају их аудитивно у жанровски различитим извођачким саставима.

· Наставник презентује видео примере народних оркестара и састава народних инструмената, а ученици уочавају инструменте у њима, категоризују врсте инструменталних састава народне музике и упоређују их према изгледу и звучности. Дискутују о важности неговања своје музичке традиције и предностима познавања и поштовања фолклора других, удаљенијих култура и традиција.

· Преко усмереног слушања звучних примера које презентује наставник, ученици препознају и разликују аудитивно контраст двеју тема у сонатном облику. Креирају и објашњавају шематски приказ сонатног облика са његовим темама и главним деловима у слушаним музичким примерима.

· Ученици преко фрагмената упоређују сонату за соло инструмент, симфонију и концерт према извођачком саставу, креирају шематски приказ цикличне форме и објашњавају карактер њених ставова у слушаним музичким примерима (брз, спор, играчки...).

· Преко презентације и слушања музичких примера композиција из различитих жанрова: народна музика, популарни жанрови, џез, world music, ученици идентификују жанр слушане музичке композиције, упоређују састав инструмената код различитих жанрова и наводе по три композиције из сваког музичког жанра.

· Ученик прави листу од пет одговарајућих музичких примера за одређено окружење, намену и циљ из области народне, популарне и џез музике. Притом аргументује свој избор и објашњава различите жанрове, музичка изражајна средства и извођачки састав.

· Приликом вишекратног пажљивог слушања композиције, од почетка до краја, кроз различите форме, методе и технике рада при сваком поновном слушању, наставник усмерава ученике да се фокусирају на различите компоненте музичког дела, да препознају и упоређују музичка изражајна средства, извођачки састав и музичку форму са њеним елементима, и да их именују стручним изразима.

· Наставник израђује табелу са свим музичким изражајним средствима у коју ће ученици бележити све сегменте на које треба да обрате пажњу при слушању музичких примера. Ученици табелу попуњавају етапно, према упутствима наставника, током вишекратног слушања композиција.

Смернице за наставника:

- Препоручује се реализација посета концертима класичне музике у вези са проучаваним инструментима, оркестрима и камерним саставима, затим концертима народне музике у вези са проучаваним инструментима и ансамблима, као и музичким институцијама. Након тога, на часу треба дискутовати о стеченим утисцима, искуствима и сазнањима. Наставник треба да обрати пажњу на концертну културу (понашање на концерту, аплаудирање на крају цикличних дела, искључивање мобилних телефона итд.).

- Проучавање музичких форми није циљ сам по себи, већ средство за ефикасно слушање и разумевање музике. У ту сврху неопходно је слушање и упознавање композиције у целини, при чему се уочавају основни делови форме. Током слушања композиције у целини, ученик прати шему форме коју је претходно израдио наставник (на табли, на хамер папиру или у дигиталном облику).

Тема: **МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ И ИЗВОЂАЧКЕ АКТИВНОСТИ**
Укупно часова: 18

Резултати учења:

Ученик/ученица ће бити способан/на да:

1. разликује визуелно и аудитивно Г-дур и е-мол лествицу – природни, хармонски и мелодијски вид; објашњава њихове елементе и користи их кроз певање/свирање једноставних једногласних и двогласних песама и вежби, као и двогласних канона уз примену нотног записа;
2. препознаје аудитивно и прати равноделне и нерамноделне тактове у музичким примерима;
3. користи апликације за писање нота уз примену елемената музичке писмености;
4. пева/свира једногласне и двогласне песме и друге музичке примере различите по жанру, карактеру, садржају и музичким епохама (по слуху), уз правилну примену елемената вокалне/инструменталне технике и праћење диригентских знакова;
5. састави план и програм за организацију и промоцију музичке приредбе.

Ученик/ученица ће развијати:

1. вештине за креативно изражавање сопствених идеја, искустава и емоција кроз музика

Содржаји (и појимови):	**Стандарди за оцењивање:**
· **Лествице** (тонови од g малог – f2 – fis2 – g2; Г-дур лествица, е-мол лествица – природни, хармонски и мелодијски вид, квинтни круг навише, паралелна лествица)	• Препознаје и записује у нотном систему тонове од g малог до f2, fis2, g2, као и повисилицу (дијез) и разрешилицу (бекар). • Записује Г-дур лествицу и њене елементе (квинтни круг навише). • Записује и упоређује е-мол лествицу (природни, хармонски и мелодијски вид) и њене елементе (паралелна молска лествица). • Транспонује доследно, са свим елементима, једноставне примере у наученим лествицама путем нотног записа.
· **Равноделни и нерамноделни тактови, тактови без ознаке метра**	• Слушно препознаје и тактира нерамноделне тактове у музичким примерима.

(нотне вредности и паузе у равноделним тактовима 2/4, 3/4, 4/4 и нерамноделним тактовима 5/8, 7/8 и 9/8, хемиола, тактови без ознаке метра/рубато)	• Слушно разликује и тактира равноделне и нерамноделне тактове у музичким примерима, као и рубато. • Рашчлањује и објашњава структуру нерамноделних тактова према броју удараца (дводелни и триделни) и према позицији хемиоле у њима (напред, назад и у средини). • Ствара и тактира ритмичке вежби у нерамноделним тактовима.
Апликације за писање нота (дигитални алати за писање нотног текста)	• -Препознаје ознаке за инструменте и врсте тактова у апликацији за писање нота. • Објашњава научене појмове у апликацији за писање нота. • Примењује апликацију за писање нота кроз уношење нотног текста са одговарајућим ознакама. • Ствара кратке музичке фразе у апликацији за писање нота.
· **Певање (опсег g – e2) и свирање музичког инструмента (по избору)** (групно и колективно музичко извођење, диригентски знаци, међусобно слушање, интонација и ритам, дикција и артикулација текста) НАПОМЕНА: *Опсег је дат оријентационо; наставник треба да има у виду индивидуалне гласовне могућности ученика и промене гласа које могу настати у овом развојном периоду.*	• Демонстрира правилну дикцију и артикулацију текста/извођачку технику при групном и колективном извођењу по слуху. • Пева/свира по слуху једногласне и двогласне примере различитих жанрова, самостално/у групи, уз примену музичких изражајних средстава. • Пева/свира самостално по слуху једногласне и двогласне примере различитих жанрова уз примену музичких изражајних средстава, са тачном интонацијом и ритмом, према диригентским знацима. • Пева/свира једноставне примере различитих жанрова према нотном запису, уз примену музичких изражајних средстава, са тачном интонацијом и ритмом, према диригентским знацима.
· **Креативно музичко изражавање** (понављање, имитација, музичке импресије, есеј о музичкој епохи/слушаној композицији, израда презентација, дигитални постери...)	○ Осмишљава ритмичку пратњу за задату мелодију. ○ Парафразира одређене музичке моделе у сопственом креативном изражавању, примењујући понављање и имитацију. ○ Ствара сопствене примере креативног изражавања којима се музика повезује са другим формама уметничког изражавања (литерарно, ликовно изражавање, кроз плес или уз помоћ дигиталних алата).

НАПОМЕНА: *Дати стандарди служе као смерница за подстицање креативног изражавања ученика, али њихово постигнуће не утиче на оцену из предмета Музичко образовање.*	• · Ствара мелодију према задатом литерарном или сопственом тексту (уз ритмичку пратњу).
• **Организација и промоција музичког догађаја**	· Учествује у реализацији музичког догађаја. · Израђује план кратке музичке приредбе. · Саставља програм за музичку приредбу. · Осмишљава промоцију музичке приредбе.

Примери активности:

Наставник упознаје ученике са тоновима g, f2 и g2, а ученици се усмеравају да их препознају у нотном примеру заједно са осталим наученим тоновима, повисилицом и разрешилицом. Након тога се подстичу да стварају једноставне мелодијске вежбе применом научених тонова, да их певају (уз интонативну подршку) индивидуално и у групи, и да их транспонују записивањем у наученим лествицама.

Кроз различите музичке примере, визуелно и аудитивно, ученици се упознају са Г-дур и е-мол лествицом (природни, хармонски и мелодијски вид), њиховим елементима, разликама и сличностима, и користе их кроз певање/свирање једноставних једногласних и двогласних песама, вежби и двогласних канона према нотном запису. Слушањем музике ученици доживљавају различиту звучност Г-дур и е-мол лествице.

Ученици се упознају са нерамноделним тактовима 5/8, 7/8 и 9/8, хемиолом и тактовима без ознаке метра (рубато), слушно их препознају и тактирају у презентованим музичким примерима, објашњавају структуру нерамноделних тактова према броју удараца и позицији хемиоле, и стварају ритмичке вежбе у нерамноделним тактовима.

Наставник усмерава ученике како да користе апликације за писање нота на дигиталним уређајима (групно – на паметној табли или индивидуално – на рачунару, таблету, мобилном уређају), да препознају ознаке за инструменте и врсте тактова у апликацији, објашњавају научене појмове, примењују апликацију за унос нотног текста са одговарајућим ознакама и стварају кратке музичке фразе.

Наставник презентује музичке примере (народна песма, дечија песма, популарна песма, уметничка песма, канон, двогласна песма/вежба, мелодијска вежба) са одговарајућим гласовним опсегом g – e2, распевава ученике одговарајућим техничким вежбама, а ученици учествују у заједничком извођењу по слуху. Затим ученици изводе по слуху једногласне песме и вежбе, једноставне двогласне

каноне и двогласне песме/вежбе самостално/у групи, уз правилан певачки став/правилан начин свирања и примену музичких изражајних средстава.

Наставник упућује ученике у читање и извођење према нотном запису: коментарисање нотног текста, читање парланто, свирање/певање према нотном запису уз солмизацију, певање са текстом, примена правилне вокалне/инструменталне технике и музичких изражајних средстава. Ученици изводе ритмичке вежбе и певају/свирају песме и вежбе у опсегу g – e2 применом нотног записа.

Кроз различите технике, форме и методе рада, ученици учествују у заједничким креативним музичким активностима, креирају и парафразирају одређене музичке моделе примењујући поступке понављања, имитације, питања и одговора, и примењују своја знања о музичким изражајним средствима у сопственом креативном музичком изражавању.

- Под утиском музичког дела са наглашеном експресивношћу, ученици се подстичу да стварају сопствене креације у којима музику повезују са другим облицима уметничког изражавања (есеј о одређеној музичкој епохи или слушаној композицији, израда презентације, дигитални постери).
- Наставник подстиче ученике да осмисле план кратке тематске музичке приредбе, селектују потенцијалне учеснике и дизајнирају концертни програм намењен промоцији на интернету и на школској огласној табли. По завршетку, са наставником дискутују о добрим и лошим странама организације одржане приредбе.
- Ученици се подстичу да пронађу музику различитих жанрова као музичку подршку за различите литерарне текстове, прикладну карактеру ликова, стилу, језику, поруци коју шаље аутор и другим карактеристикама текста.
- Ученици се усмеравају да креирају презентацију или видео којима ће на креативан начин приказати форму и карактер познате композиције. Видео може бити израђен од претходно створених цртежа, илустрација и фотографија, уз коришћење композиције као музичке подлоге.

- Наставник подстиче ученике да, у улози музичких новинара, креирају новински прилог у којем ће коментарисати извођење, оркестар, солисте и целокупан доживљај одређеног музичког дела, користећи музичку терминологију за изражајне компоненте (експресивност, динамичка разноликост, контрастни моменти, пропусти у промоцији догађаја), уз обавезно изражавање сопственог доживљаја и личног става.
- Кроз одговарајући пример који презентује наставник, ученици препознају облике организације и промоције музичких догађаја, описују процес организације и промоције и дискутују о важности музичких институција и догађаја у музичкој култури.

Смернице за наставника:

- Изучавање лествица није циљ само по себи и треба да се одвија у тесној повезаности са слушаним примерима, асоцирањем на познате мелодије, као и певањем и свирањем према нотном запису након претходног објашњења.

- Наставни садржај „Певање и свирање на дечијим музичким инструментима“ оставља могућност за формирање хора и оркестра, као и других извођачких састава, на нивоу одељења, школе или групе.

- Пожељно је да се певање примењује на сваком часу као засебна активност и као помоћ при савладавању других садржаја из програма.

- Креативне активности ученика треба да се заснивају на афинитетима и индивидуалним карактеристикама ученика и наставника, те да се прилагоде постојећим условима за рад у школи.

- Приликом реализације садржаја из прве наставне теме могу бити заступљене/примењене извођачке активности и креативно изражавање (покрети, body percussion, драматизације, визуелно приказивање итд.). Увек када је могуће, наставник треба да користи међутематску интеграцију при планирању и реализацији наставе.

ИНКЛУЗИВНОСТ, РОДНА РАВНОПРАВНОСТ/СЕНЗИТИВНОСТ, ИНТЕРКУЛТУРАЛНОСТ И МЕЂУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

Наставник обезбеђује инклузивност укључивањем свих ученика у све активности током часа. Притом, омогућава да свако дете буде когнитивно и емоционално ангажовано коришћењем одговарајућих методичких приступа (индивидуализација, диференцијација, тимски рад, подршка вршњака). У раду са ученицима са сметњама у развоју примењује индивидуални образовни план (са прилагођеним исходима учења и стандардима оцењивања) и, увек када је могуће, користи додатну подршку других особа (лични и образовни асистенти, образовни медијатори, волонтери-тутори и професионалци из школа са ресурсним центрима). Редовно прати све ученике, посебно оне из рањивих група, како би правовремено идентификовао тешкоће у учењу, подстицао их и подржавао у постизању исхода учења.

При реализацији активности наставник једнако третира дечаке и девојчице, водећи рачуна да им не додељује родно стереотипне улоге. При формирању радних група настоји да обезбеди полни баланс. При избору додатних материјала у настави користи илустрације и примере који су родно и етнички/културно сензитивни и подстичу родну равноправност, односно промовишу интеркултурализам.

Увек када је могуће, наставник користи интеграцију тема/садржаја/појмова при планирању и реализацији наставе. Интеграција омогућава ученицима да укључе перспективе других наставних предмета у оно што изучавају у овом предмету и да повежу знања из различитих области у једну целину.

ОЦЕЊИВАЊЕ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА

Да би омогућио ученицима да постигну очекиване стандарде оцењивања, наставник континуирано прати активности ученика током подучавања и учења и прикупља информације о напретку сваког ученика. За учешће у активностима, ученици добијају повратну информацију у којој се указује на ниво успешности у реализацији активности/задатка и дају се смернице за побољшање (формативно оцењивање). У ту сврху, наставник прати и оцењује:

- усмене одговоре на питања која поставља наставник,
- учешће и успешност при реализацији извођачких активности (правилна примена извођачке технике и знања из музичке писмености при групном и колективном музицирању),
- учешће и успешност у активностима за разумевање слушане музике и за организацију музичке приредбе,
- израђени материјал (илустрације, презентације, шематски прикази, пројекти итд.),
- одговоре на квизове (кратке тестове) који су део процеса подучавања.

Сумативна оцена се изводи путем различитих техника формативног и сумативног оцењивања. На сваком тромесечју, на полугодишту и на крају школске године, ученик добија бројчану сумативну оцену.

Почетак имплементације наставног програма	школска 2026/2027 година
Институција/носилац програма	Биро за развој образовања
У складу са чланом 30, став 3 Закона о основном образовању („Службени гласник Републике Северне Македоније“ бр. 161/19, 229/20, 3/25 и 74/25), министарка образовања и науке донела је наставни програм за предмет Музичка култура за VIII разред.	бр. 12-12084/21 12.9.2025 година Министарка образовања и науке, проф. др Весна Јаневска, с.р. _____